

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras

Miškų institutas

Miško išteklių, ekonomikos ir politikos skyrius

**KAIŠIADORIŲ VYSKUPIJOS KURIJOS TERITORIJOJE ESANČIŲ
PENKIŲ MEDŽIŲ BŪKLĖS ANALIZĖ**

Ataskaita

Girionys, Kauno r.

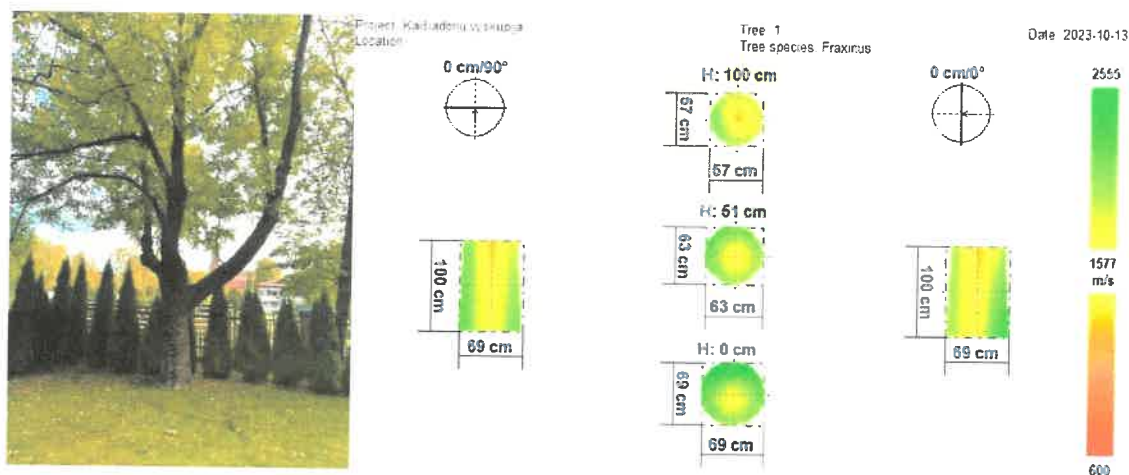
2023 m.

Pagal 2023-10-02 Kaišiadorių vyskupijos kurijos prašymą, buvo atlikta penkių medžių (1 pav.) būklės vertinimas su akustiniu tomografu ARBOTOM 3D.

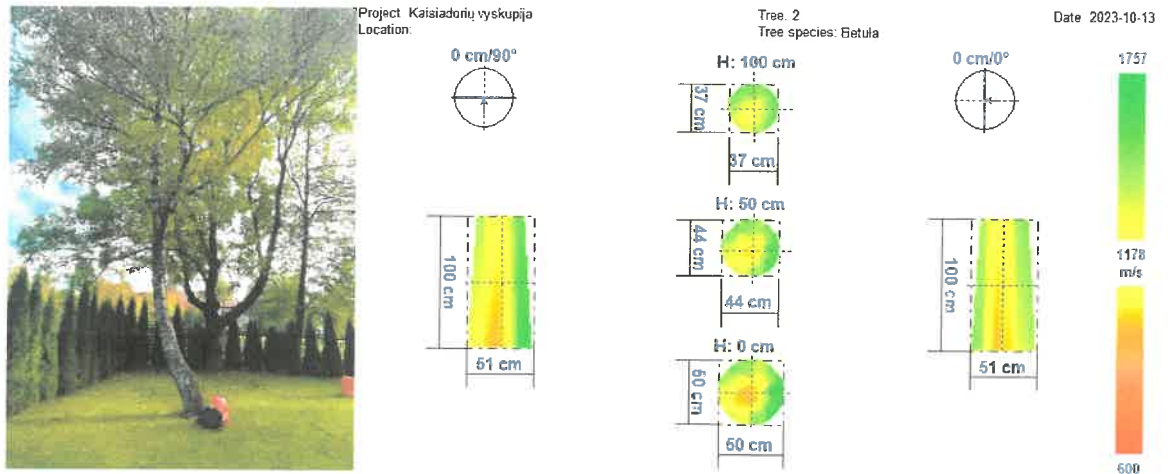
1 paveikslas. Kaišiadorių vyskupijos kurijos teritorijoje ekspertiniu vertinimu apžiūrėtų medžių topografija.

Pirmasis vertintas medis paprastasis uosis (*Fraxinus excelsior L.*). Išorinių nusilpimo požymių nepastebėta. Uosio laja be defoliacijos. Iš akustinės tomografijos rezultatų pastebimos medienos tankio neryškus sumažėjimas centrinėje medžio dalyje, apie 1,0 metro aukštyje nuo žemės. Rekomenduojame stebėti šį medį ir atlikti pakartotinius vertinimus ateityje, ypač žinant, kad netoli esantys uosiai yra pažeisti grybiniais pažeidimais, sukeliančiais uosių žūtį.

2 paveikslas. Pirmojo medžio paprastojo uosio priekelminės dalies būklė ir akustinio tyrimo rezultatai.

Antrasis medis karpotasis beržas (*Betula pendula*). Medis pakrypęs apie 70 laipsnių kampą nuo žemės paviršiaus, lajoje pastebima apie 30 % defoliacija. Iš prietaiso akustinių nuotraukų matome, kad priekelminėje dalyje formuojasi centrinis medienos puvinys, kuris kyla kaminu į viršų iki metro aukščio. Rekomenduojame šį medį šalinti, nes dėl besiformuojančio puvinio ir pakrypimo kampo link parko tvoros, prie kurios yra pėsčiųjų takas, jis tampa pavojingu medžiu.

3 paveikslas. Antrojo medžio karpotą beržo priekelminės dalies būklė ir akustinio tyrimo rezultatai

Trečias, ketvirtas ir penktas medžiai auga grupėje. Trečias ir ketvirtas medžiai yra paprastieji uosiai, o penktas – paprastasis klevas (*Acer platanoides*).

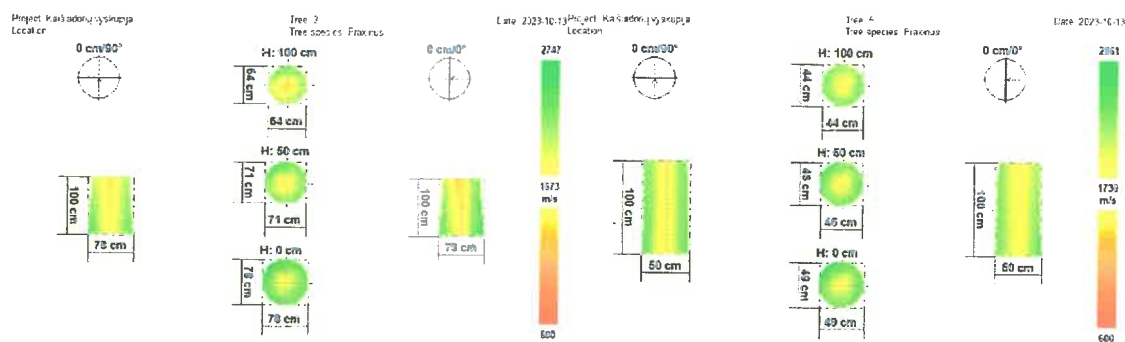
4 paveikslas. Tiriamų medžių grupė ir išsidėstymas.

Daugiau nei 27 metus Lietuvoje tęsiasi Europoje pandemine pripažinta paprastojo uosio džiūtis, kurią sukelia invazinis grybas *Hymenoscyphus fraxineus* (T. Kowalski) Baral, Queloz et Hosoya. Labai dažnai pažeistų uosių šaknys ir priekelminė dalis dar apsikrečia kelmučiu (*Armillaria spp.*), kuris sukelia, greitą medžių žūtį, nulemiantį puvinį. Patogenų pažeistos šaknys sumažina paprastojo uosio atsparumą vėjui ir kitiems aplinkos faktoriams, kas lemia padidėjusią riziką medžiams išvirsti ir sukelti žalą. Abu uosiais, tiek trečiasis, tiek ketvirtas medis yra užsikrėtę *Hymenoscyphus fraxineus* grybu, tai matoma iš šių medžių lajos būklės, kur matosi tipinės nekrozės, taip pat matomas ir gana žymus, palyginti su pirmuoju medžiu lapijos netekimas – 40-70 proc. defoliacija.

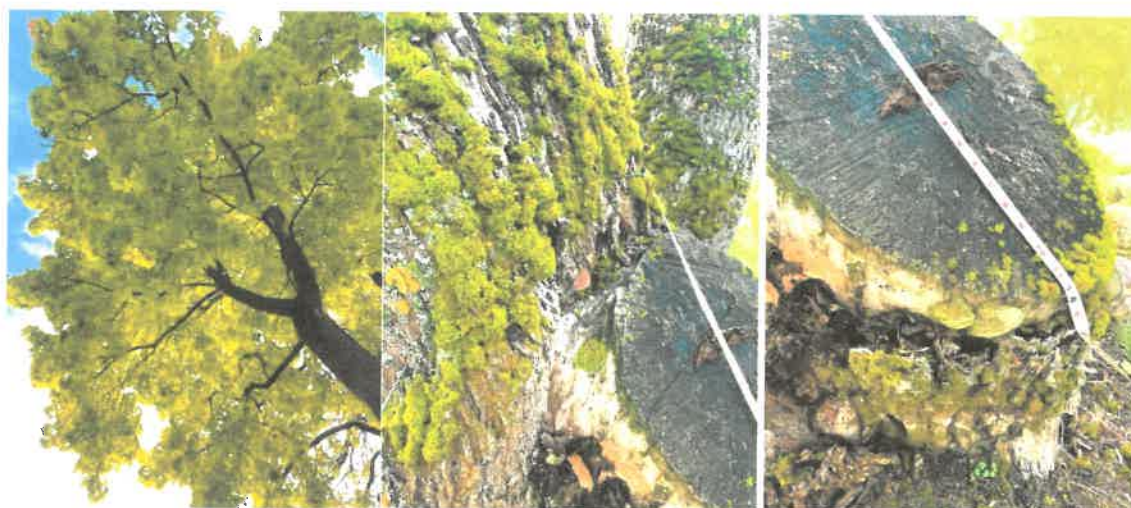
4 paveikslas. Trečio ir ketvirtojo medžių (paprastojo uosio) pažeistos lajos.

Akustiniai kamieno skanavimo duomenys (5 pav.) nerodo aiškaus kamieninio puvinio. Pažeisti uosiai auga ant tvenkinio šlaito, todėl yra atsivėrusios šių medžių šaknys, per kurias lengvai gali patekti šaknis pūdantys grybai, kaip kelmutis.

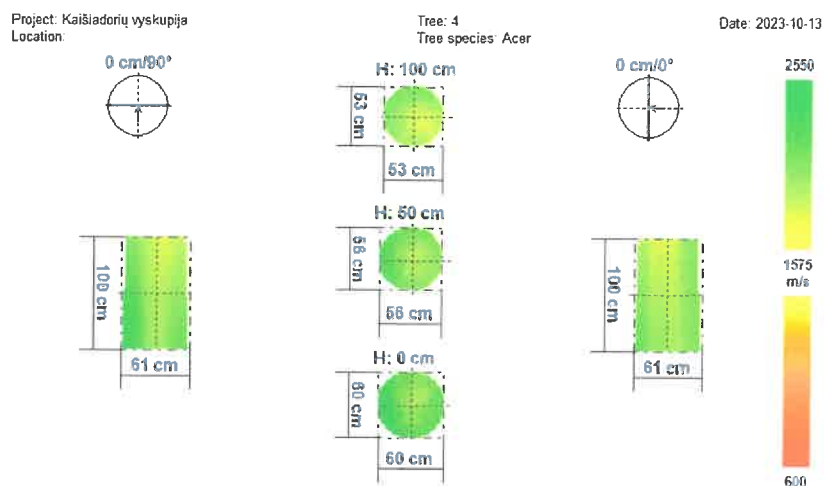
5 paveikslas. Trečio ir ketvirto medžių priekelminės dalies akustinio tyrimo rezultatai.

Penktasis medis paprastasis klevas yra sveikas, su gražiai išsivysčiusia laja, bet dėl šalia esančio kelmo ir tame kelme augančių grybų kyla pavojus šalia augantiems uosiams apsikrėsti medieną pūdančiais grybais (6 pav.).

6 paveikslas. Paprastojo klevo laja ir šalia jo ant kelmo augantys grybai.

Atliktas tyrimas penktam medžiui su akustiniu tomografu nerodo jokių medienos pakitimų kamiene (7 pav.).

7 paveikslas. Penktojo medžio priekelminės dalies akustinio tyrimo rezultatai .

Apžvelgus šią trijų medžių grupę, siūlome pažeistus uosius šalinti dėl to, kad jie yra pažeisti *Hymenoscyphus fraxineus* grybo, bei galimos rizikos išvirsti, esant didesniam vėjui, ir kad grybiniai pažeidimai neišplistų ant šalia augančio dar sveiko uosio, bei netoli esančiame parke augančių medžių. Paprastąjį klevą siūlome stebėti toliau, atlikti pakartotinius tyrimus ateityje, kad įsitinkti ar šiuo metu ant šalia esančio kelmo esantys grybai nepradedą pūdyti jo sveikos medienos.

dr. Marius Aleinikovas

dr. Benas Šilinskas